

ELŻBIETA PIOTROWSKA*, MARIA OLEJNICZAK*

**WPŁYW FUNDUSZY UNIJNYCH PRZYDZIELONYCH POLSCE
NA LATA 2007 – 2013 NA ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ
GOSPODARCZY WOJEWÓDZT W**

Streszczenie

W pracy analizowano rozwój społeczno-gospodarczy województw. W trakcie badań określono nakłady poniesione na zagospodarowanie każdego analizowanego przestrzennego systemu społeczno-gospodarczego województw (przyrodniczo-techniczno-ekonomiczno-społeczny) a w skrócie – systemu przestrzennego - oraz oszacowano stopień ich wykorzystania. Inwestycje z zakresu infrastruktury finansowane są przy dużym udziale środków publicznych, a ostatnio także funduszy unijnych. Z tego względu analizą objęto lata 2007 – 2013, okres programowania środków unijnych, w ramach którego Polsce przyznano wsparcie finansowe. Przeprowadzone badania wykazały duże zróżnicowanie stopnia koncentracji oraz efektywności ekonomicznej wykorzystania nakładów poniesionych na zagospodarowanie systemów przestrzennych poszczególnych województw. Realizacja projektów dofinansowanych z funduszy unijnych nie zawsze przyczynia się do zmniejszenia dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym analizowanych województw.

Słowa kluczowe: rozwój gospodarczy województw, efektywność ekonomiczna, fundusze unijne

WPROWADZENIE

Od momentu przystąpienia do Unii Europejskiej Polska korzysta ze wsparcia finansowego pochodzącego z unijnego budżetu. W latach 2007 – 2013 w budże-

---

* Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy, Wydział Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska

cie Unii Europejskiej przewidziano dla naszego kraju 85,6 mld euro. Celem przyznanych środków finansowych było zmniejszenie dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym różnych regionów i krajów Unii Europejskiej. Istotnym zadaniem środków funduszy unijnych jest wspieranie projektów umożliwiających restrukturyzację i modernizację gospodarek w słabiej rozwiniętych krajach Unii oraz zwiększenie spójności ekonomicznej i społecznej krajów. W latach 2007 – 2013 do funduszy unijnych zaliczono: fundusze strukturalne (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Europejski Fundusz Społeczny) i Fundusz Spójności.

Cele Narodowej Strategii Spójności, dokumentu określającego priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych, były w latach 2007 – 2013 realizowane za pomocą programów:

- Program Infrastruktura i Środowisko,
- Program Kapitał Ludzki,
- Program Innowacyjna Gospodarka,
- 16 programów regionalnych,
- Program Rozwój Polski Wschodniej,
- Program Pomoc Techniczna,
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Największym, pod względem budżetu, z wymienionych programów (27,9 mld euro) był Program Infrastruktura i Środowisko. Na realizację Programu Kapitał Ludzki przeznaczono 9,7 mld euro, a w ramach Programu Innowacyjna Gospodarka rozdysponowano 8,3 mld euro. Na realizację 16 programów regionalnych przewidziano 17,3 mld euro.

W przyspieszeniu tempa rozwoju społeczno-gospodarczego województw Polski Wschodniej (warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego, podkarpackiego i świętokrzyskiego), w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju, powinien pomóc Program Rozwój Polski Wschodniej, na realizację którego przeznaczono 2,3 mld euro. Na program Pomoc Techniczna przeznaczono 0,5 mld euro natomiast Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej 0,7 mld euro.

Propozycje projektów, ubiegających się o dofinansowanie z funduszy strukturalnych lub Funduszu Spójności są przygotowane w formie wniosków o dofinansowanie projektu. Zgodnie z zapisami odpowiednich dokumentów średnie całkowite dofinansowanie jakie można było uzyskać, w latach 2007 – 2013, ze środków unijnych to 85% wartości projektu, natomiast 15% jego wartości powinno pochodzić ze środków krajowych. Zgodnie z unijnymi przepisami, kraje członkowskie muszą rozliczyć środki wydatkowane, ramach perspektywy finansowej do końca drugiego roku następującego po jej zakończeniu. Dla funduszy przyznanych na okres programowania 2007 – 2013 termin ten minął 31.12.2015 roku.

Istotne zadanie funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności to wspieranie inwestycji z zakresu infrastruktury służących zrównoważonemu rozwojowi

systemów przestrzennych. W każdym przestrzennym systemie społeczno-gospodarczym (przyrodniczo-techniczno-ekonomiczno-społecznym), a w skrócie – systemie przestrzennym – konieczna jest kompleksowa analiza i ocena stopnia wykorzystania zasobów kapitału społecznego (zasobów ludzkich, zasobów naturalnych, kapitału trwałego i finansowego).

Zróżnicowanie poziomu rozwoju gospodarczego poszczególnych województw, którego przyczyną są między innymi różnice w liczbie i strukturze sektorowej pracujących a także uzyskiwanej wydajności pracy, wiąże się z wielkością i strukturą majątku trwałego oraz efektywnością jego wykorzystania.

Szeroko rozumiana infrastruktura jest ważnym czynnikiem rozwoju systemów przestrzennych, wpływającym na ich ekonomikę i kształtującym ich przestrzeń. Z tego względu powinno się skrupulatnie liczyć jakie nakłady poniesiono na zagospodarowanie systemów przestrzennych i jakie powinny płynąć z tego korzyści [Piotrowska E., Bujarkiewicz A. 1996].

MATERIAŁY I METODY

Efektywność wykorzystania zasobów zagospodarowanej przestrzeni zależy od wielu czynników a zwłaszcza od: układu warunków naturalnych terenu, gęstości zaludnienia, zawartości zabudowy, wielkości i struktury produkcji oraz potrzeb poszczególnych podmiotów gospodarczych w danym systemie przestrzennym [Mrówczyńska M. 2012; Skiba M. 2015].

Zróżnicowanie systemów przestrzennych województw w kraju pod względem stopnia ich zagospodarowania stwarza konieczność oceny efektywności ich wykorzystania. O stopniu zagospodarowania przestrzeni oraz strukturze jej użytkowania najlepiej informuje wartość brutto środków trwałych. W tabeli 1 przedstawiono wartość brutto środków trwałych – stan w dniu 31.12.2006 oraz 31.12.2015 [GUS Rocznik statystyczny województw 2007; GUS Rocznik statystyczny województw 2016], co pozwoliło określić przyrost tych wartości na terenie poszczególnych województw w latach 2007 – 2015 ogółem oraz w przeliczeniu na 1 mieszkańca i 1 km² powierzchni województw.

W latach 2007 – 2015 wartość brutto środków trwałych w przeliczeniu na jednostkę powierzchni zwiększyła się, w poszczególnych województwach, od 1,83 mln zł/km² do 14,97 mln zł/km², średnio w kraju o 4,98 mln zł/km². Wartość brutto środków trwałych w przeliczeniu na 1 mieszkańca zwiększyła się w tym okresie w poszczególnych województwach od 28,60 tys. zł/mieszkańca do 57,68 tys. zł/mieszkańca, a średnio w kraju o 40,55 tys. zł/mieszkańca.

Tab. 1. Przyrost wartości brutto środków trwałych w latach 2007 - 2015 ogółem (w mln zł)

Tab. 1. Increase of gross value of fixed assets in years 2007 - 2015 (in mln zł)

Województwa	Wartość brutto środków trwałych (w mln zł)				
	31.12.2006	31.12.2015	Przyrost wartości w latach 2007-2015		
			Ogółem	w przeliczeniu na:	
				1 km ² (mln zł/km ²)	1 mieszkańca (tys zł/osobę)
Dolnośląskie	148766	276655	127889	6,41	44,04
Kujawsko-pomorskie	81224	155317	74093	4,12	35,52
Lubelskie	86403	151491	65088	2,59	30,42
Lubuskie	46301	97568	51267	3,67	50,36
Łódzkie	116351	216321	99970	5,49	40,09
Małopolskie	137138	258679	121541	8,01	36,04
Mazowieckie	407013	715545	308532	8,68	57,68
Opolskie	53143	81694	28551	3,03	28,67
Podkarpackie	81564	152880	71316	4,00	33,52
Podlaskie	52418	91087	38669	1,92	32,53
Pomorskie	104170	196480	92310	5,04	40,00
Śląskie	232837	417408	184571	14,97	40,38
Świętokrzyskie	53294	89249	35955	3,07	28,60
Warmińsko-mazurskie	57946	102145	44199	1,83	30,70
Wielkopolskie	171814	319161	147347	4,94	42,40
Zachodniopomorskie	82951	150121	67170	2,93	39,27
Razem	1913333	3471801	1558468	4,98	40,55

Aktywność inwestycyjną poszczególnych województw określono na podstawie udziału wartości realizowanych przez nie przedsięwzięć, dofinansowanych z funduszy strukturalnych lub Funduszu Spójności, w wartości projektów dofinansowanych ogółem w kraju, ze środków finansowych pochodzących z budżetu unijnego.

W tabeli 2 przedstawiono powierzchnię województw oraz gęstość zaludnienia w poszczególnych województwach [GUS Rocznik statystyczny województw 2016]. Gęstość zaludnienia w badanych województwach jest bardzo zróżnicowana i wynosi od 58,9 osoby/km² do 370,6 osoby/km², średnio w kraju 122,9

osoby/km². W tabeli 2 podano także wartość całkowitą projektów dofinansowanych ze środków finansowych (przyznanych na okres programowania 2007 – 2013) z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, w przeliczeniu na 1 mieszkańca poszczególnych województw oraz 1 km² ich powierzchni. Wartość projektów realizowanych przy udziale funduszy unijnych w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosiła w poszczególnych województwach od 10,14 tys. zł/mieszkańca do 16,53 tys. zł/mieszkańca, a średnio w kraju 13,06 tys. zł/mieszkańca.

Powierzchnie analizowanych województw różnią się znacznie, dlatego dla oceny aktywności inwestycyjnej wartość projektów realizowanych przy udziale funduszy unijnych podano w przeliczeniu na 1 km² powierzchni ich województw. Wynosiły one od 876,12 tys. zł/km² do 3952,45 tys. zł/km², a średnio w kraju 1605,32 tys. zł/km². Należy podkreślić, że wskaźniki te są bardziej zróżnicowane niż wskaźniki wartości projektów dofinansowanych z budżetu unijnego (okres programowania 2007 – 2013) w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Tab. 2. Gęstość zaludnienia w 2015 r. oraz wartość całkowita projektów dofinansowanych z UE z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w województwach (okres programowania 2007 – 2013)

Tab. 2. Population per 1 km² in 2015 and total value of projects co-financed by EU from structural funds and the Cohesion Fund in voivodships (programming period 2007 – 2013)

Województwa	Powierzchnia ogółem (km ²)	Gęstość zaludnienia (osoby/km ²)	Wartość całkowita projektów		
			Ogółem (mln zł)	w przeliczeniu na:	
				1 mieszkańca (tys. zł/osobę)	1 km ² (tys. zł/km ²)
Dolnośląskie	19947	145,6	39711,2	13,67	1990,84
Kujawsko-pomorskie	17972	116,1	22442,1	10,76	1248,73
Lubelskie	25122	85,2	26616,8	12,44	1059,50
Lubuskie	13988	72,8	13770,8	13,53	984,47
Łódzkie	18219	136,9	36715,8	14,72	2015,25
Małopolskie	15183	222,1	39705,8	11,77	2615,15
Mazowieckie	35558	150,4	79200,0	14,81	2227,35
Opolskie	9412	105,8	11042,3	11,09	1173,22
Podkarpackie	17846	119,2	34465,3	16,20	1931,26
Podlaskie	20187	58,9	17686,2	14,88	876,12
Pomorskie	18310	126,0	31713,8	13,74	1732,05
Śląskie	12333	370,6	48745,6	10,66	3952,45

Świętokrzyskie	11711	107,4	15962,9	12,70	1363,07
Warmińsko-mazurskie	24173	59,6	23791,2	16,53	984,21
Wielkopolskie	29826	116,5	35231,5	10,14	1181,23
Zachodniopomorskie	22892	74,7	25149,9	14,70	1098,63
Razem	312679	122,9	501951,2	13,06	1605,32

Dla określenia stopnia rozwoju gospodarczego, w tym w szczególności w przyszłości ich wielofunkcyjnego rozwoju, zbadano liczbę pracujących w poszczególnych województwach oraz ich strukturę w podziale na pracujących w sferze materialnej oraz pozamaterialnej.

W tabeli 3 przedstawiono liczbę pracujących w poszczególnych województwach [GUS Rocznik statystyczny województw 2016] oraz ich udział w sferze produkcji materialnej (w przemyśle, rolnictwie i budownictwie, handlu, gospodarce komunalnej, itd.) oraz pozamaterialnej. Badania wykazały, że największym udziałem pracujących w sferze materialnej, charakteryzowały się województwa podkarpackie, lubelskie, świętokrzyskie oraz podlaskie, zatem województwa, do których adresowany był Program Rozwoju Polski Wschodniej. Jednocześnie mniej niż połowa pracujących w tych województwach pracowała w sferze pozamaterialnej.

Tab. 3. Pracujący w poszczególnych województwach oraz ich struktura - stan w dniu 31.12.2015

Tab. 3. Employed persons in voivodships - as of 31.12.2015

Województwa	Ogółem:	Udział pracujących w sferze materialnej (%)	Udział pracujących w sferze pozamaterialnej (%)
Dolnośląskie	1073014	38,7	61,3
Kujawsko-pomorskie	707068	44,7	55,3
Lubelskie	817161	54,9	45,1
Lubuskie	334597	43,0	57,0
Łódzkie	956856	46,2	53,8
Małopolskie	1321890	44,4	55,6
Mazowieckie	2406734	31,4	68,6
Opolskie	321602	47,2	52,8
Podkarpackie	809734	56,5	43,5
Podlaskie	413077	51,0	49,0
Pomorskie	798217	37,1	62,9
Śląskie	1671978	41,2	58,8
Świętokrzyskie	465034	54,6	45,4

Warmińsko-mazurskie	433237	45,3	54,7
Wielkopolskie	1448408	45,9	54,1
Zachodniopomorskie	525662	36,5	63,5
Razem	14504269	42,9	57,1

Bezwzględna ocena ekonomiczna systemów przestrzennych województw wymaga obliczenia efektów ekonomicznych otrzymywanych w poszczególnych województwach z nakładów poniesionych na zagospodarowanie ich przestrzeni. Na podstawie danych GUS [Rocznik statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2016] obliczono wartość dodaną brutto w przeliczeniu na 1 pracującego. W 2015 roku wynosiła ona średnio w kraju 107572,3 zł, w tym w poszczególnych sekcjach gospodarki narodowej osiągnęła wartość:

- rolnictwo, leśnictwo łowiectwo i rybactwo – 31896,6 zł (29,7% średniej w kraju),
- przemysł – 139705,0 zł (129,9% średniej w kraju),
- budownictwo – 148839,3 (138,4% średniej w kraju),
- handel, naprawa pojazdów samochodowych – 126163,1 zł (117,3% średniej w kraju),
- transport i gospodarka magazynowa – 131144,3 zł (121,9% średniej w kraju),
- zakwaterowanie i gastronomia – 72909,2 zł (67,8% średniej w kraju),
- informacja i komunikacja – 204726,4 zł (190,3% średniej w kraju),
- działalność finansowa i ubezpieczeniowa – 179994,3 zł (167,3% średniej w kraju),
- obsługa rynku nieruchomości – 410365,0 zł (381,5% średniej w kraju),
- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 149595,6 zł (139,1% średniej w kraju),
- pozostałe usługi – 93079,3 zł (86,5% średniej w kraju).

W tabeli 4 przedstawiono szacunek wartości dodanej brutto w przeliczeniu na wartość brutto środków trwałych, 1 km² powierzchni województw, 1 pracującego oraz 1 mieszkańca województwa. Wyliczone wskaźniki charakteryzują w poszczególnych województwach:

- stopień efektywności ekonomicznej majątku trwałego (wartość dodana brutto w przeliczeniu na wartość brutto środków trwałych),
- stopień koncentracji działalności gospodarczej (wartość dodana brutto w przeliczeniu na 1 km² powierzchni),
- poziom rozwoju ekonomicznego (wartość dodana brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca).

Przedstawione w tabeli 4 wskaźniki wykazały, że w 2015 roku efektywność ekonomiczna majątku trwałego wynosiła w kraju średnio 0,518 zł/zł i w poszczególnych województwach osiągała wielkości od 0,408 zł/zł do 0,556 zł/zł. Dużo bardziej były zróżnicowane wskaźniki charakteryzujące stopień koncentracji

działalności gospodarczej. Wartość dodana brutto w przeliczeniu na 1 km² powierzchni ogółem wynosiła średnio 5751,27 tys. zł/km² a w poszczególnych województwach wielkości te wynosiły od 1959,28 tys. zł/km² do 18077,92 tys. zł/km² powierzchni.

Poziom rozwoju ekonomicznego poszczególnych województw najlepiej charakteryzuje wartość dodana brutto [GUS, US w Katowicach, 2015] w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Badania wykazały, że w 2015 roku wskaźnik ten wynosił średnio w kraju 46,79 tys. zł/mieszkańca i wahał się w poszczególnych województwach od 32,12 tys. zł/mieszkańca do 52,15 tys. zł/mieszkańca. Najniższy poziom wskaźnik ten osiągnął w województwach: lubelskim, podkarpackim, podlaskim, warmińsko-mazurskim i świętokrzyskim (poprawie rozwoju tych województw powinien pomóc Program Rozwój Polski Wschodniej).

Wpływ na efektywność korzystania z zagospodarowanej przestrzeni ma wielofunkcyjne jej wykorzystanie. Występujące w przestrzeni między poszczególnymi podmiotami związki ekonomiczne polegające na wymianie zasobów lub dóbr przetworzonych, wzajemnym lub jednokierunkowym świadczeniu usług produkcyjnych oraz przekazywaniu informacji niezbędnych do prowadzenia sprawnej działalności gospodarczej, mają istotny wpływ na efektywne wykorzystanie zagospodarowanej przestrzeni.

Tab. 4. Szacunek wartości dodanej brutto w przeliczeniu na wartość brutto środków trwałych, 1 km² powierzchni województw oraz 1 mieszkańca i 1 pracującego w województwie - stan 31.12.2015 r.

Tab. 4. Estimate of gross value added in conversion on gross value of fixed asset, 1 km² of voivodships area and 1 employed person - as of 31.12.2015

Województwa	Wartość dodana brutto (mln zł)	Wartość dodana brutto w przeliczeniu na:			
		wartość brutto środków trwałych (zł/zł)	1 km ² powierzchni (tys. zł/km ²)	1 pracującego (tys. zł/osobę)	1 mieszkańca (tys. zł/osobę)
Dolnośląskie	151450	0,547	7592,62	141,14	52,15
Kujawsko-pomorskie	79629	0,513	4430,73	112,62	38,17
Lubelskie	68719	0,454	2735,41	84,09	32,12
Lubuskie	39804	0,408	2845,58	118,96	39,10
Łódzkie	109262	0,505	5997,15	114,19	43,82
Małopolskie	142038	0,549	9355,07	107,45	42,12
Mazowieckie	398158	0,556	11197,42	165,43	74,43
Opolskie	37749	0,462	4010,73	117,38	37,90
Podkarpackie	70307	0,460	3939,65	86,83	33,04

Podlaskie	39552	0,434	1959,28	95,75	33,27
Pomorskie	103376	0,526	5645,88	129,51	44,80
Śląskie	222955	0,534	18077,92	133,35	48,78
Świętokrzyskie	42681	0,478	3644,52	91,78	33,95
Warmińsko- mazurskie	47873	0,469	1980,43	110,50	33,25
Wielkopolskie	176720	0,554	5925,03	122,01	50,85
Zachodniopomorskie	68028	0,453	2971,69	129,41	39,77
Razem	1798301	0,518	5751,27	123,98	46,79

W projektowaniu rozwoju gospodarczego województw należy zachować wyważoną relację pomiędzy infrastrukturą a tworzonymi zdolnościami gospodarczymi. Istnieje problem ekonomicznego projektowania stopnia zagospodarowania przestrzeni i dostosowania go do popytu na zasoby naturalne i produkcję oraz świadczone usługi przez podmioty gospodarcze zajmujące się budową, a także eksploatacją infrastruktury technicznej i gospodarczej (dostosowanej np. do intensywności produkcji i gęstości zaludnienia).

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Szeroko rozumiana infrastruktura może być dla województw dziedziną tworzącą warunki dla przyszłego rozwoju społeczno-ekonomicznego, a związane z tym inwestycje mogą stanowić dla niektórych obszarów pierwszy impuls rozwojowy.

Na poziom wydatków inwestycyjnych ponoszonych przez samorządy terenowe oraz podmioty gospodarcze, prowadzące działalność gospodarczą na terenie poszczególnych województw istotny wpływ mają: potrzeby inwestycyjne związane z realizacją zadań mających wpływ na rozwój lokalny, wysokość środków finansowych znajdujących się w ich dyspozycji, przyjęte strategie rozwoju.

Realizację najpilniejszych potrzeb inwestycyjnych służących rozwojowi gospodarcemu systemów przestrzennych, wspierają dodatkowo m. in. środki finansowe funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności. Częstą przyczyną niskiej aktywności inwestycyjnej na terenie poszczególnych województw są: wnioski o realizację projektów o małej efektywności ekonomicznej, które uzyskują niską ocenę ekspertów oraz niskie poziomy dochodów budżetów, w tym w szczególności dochodów własnych, które powodują, że inwestor ma ograniczone środki finansowe, które może przeznaczyć na wkład własny [Piotrowska E. 2006; Piotrowska E. 2013].

Przeprowadzone badania wykazały, że efektywność majątku trwałego w analizowanych województwach jest zróżnicowana (tab. 4). Poszczególne zasoby zagospodarowanej przestrzeni nie mają takiego samego znaczenia dla podmiotów

gospodarczych działających w poszczególnych działach gospodarki narodowej. Wielofunkcyjne ich eksploatawanie zwiększa efektywność wykorzystania zasobów systemów przestrzennych.

W tabeli 5 przedstawiono udział wartości projektów dofinansowanych z funduszy unijnych, w okresie programowania 2007 – 2013, w przyroście wartości brutto środków trwałych poszczególnych województw. Przeprowadzone badania wykazały, że projekty dofinansowane przez fundusze strukturalne oraz Fundusz Spójności miały, w badanym okresie, najwyższy udział w przyroście wartości brutto środków trwałych województw: podkarpackiego, warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego i świętokrzyskiego, a zatem województw, które objął Program Rozwój Polski Wschodniej. Pomimo znacznego wsparcia tempa rozwoju społeczno-gospodarczego wymienionych województw wskaźniki charakteryzujące na terenie ich systemów przestrzennych: efektywność ekonomiczną majątku trwałego oraz stopień koncentracji działalności gospodarczej są niższe od wielkości średnich obliczonych dla całego kraju (por. tab. 4).

Tab. 5. Udział wartości projektów dofinansowanych przez fundusze unijne (okres finansowania 2007 – 2013) w przyroście wartości brutto środków trwałych w latach 2007 – 2015

Tab. 5. Share of the value of projects co-financed by EU funds (programming period 2007 – 2013) in the increase of gross value of fixed assets in 2007 -2015

Województwa	Przyrost wartości brutto środków trwałych w latach 2007 - 2015 (w mln zł)	Wartość projektów dofinansowanych z funduszy unijnych (okres programowania 2007 – 2013)	
		Ogółem: (w mln zł)	w % przyrostu wartości brutto środków trwałych
Dolnośląskie	127889	39711,2	31,05
Kujawsko-pomorskie	74093	22442,1	30,29
Lubelskie	65088	26616,8	40,89
Lubuskie	51267	13770,8	26,86
Łódzkie	99970	36715,8	36,73
Małopolskie	121541	39705,8	32,67
Mazowieckie	308532	79200,0	25,67
Opolskie	28551	11042,3	38,68
Podkarpackie	71316	34465,3	48,33
Podlaskie	38669	17686,2	45,74
Pomorskie	92310	31713,8	34,36
Śląskie	184571	48745,6	26,41
Świętokrzyskie	35955	15962,9	44,40
Warmińsko-mazurskie	44199	23791,2	53,83

Wielkopolskie	147347	35231,5	23,91
Zachodniopomorskie	67170	25149,9	37,44
Razem	1558468	501951,2	32,21

LITERATURA

1. GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY: Rocznik statystyczny województw 2007, Warszawa, 2007.
  2. GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY: Rocznik statystyczny województw 2016, Warszawa, 2016.
  3. GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY: Rocznik statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2016, Warszawa, 2016.
  4. GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY, URZĄD STATYSTYCZNY W KATOWICACH: Wstępne szacunki produktu krajowego brutto według województw w 2015r. Notatka informacyjna., Warszawa, 2015.
  5. MRÓWCZYŃSKA M.: Wpływ ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na tereny objęte planem. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego Nr 145, Inżynieria Środowiska Nr 25, 5-15, 2012.
  6. PIOTROWSKA E., BUJARKIEWICZ A.: Próba ekonomiczno-ekologicznej oceny wielofunkcyjnych systemów przestrzennych województw, w: „Ekonomiczno-ekologiczna ocena systemów przestrzennych”, Biblioteczka Wiadomości IMUZ, 85, Falenty, 1996.
  7. PIOTROWSKA E.: Realizacja inwestycji infrastruktury ochrony środowiska na wsi współfinansowanych z funduszy strukturalnych. Zeszyty Naukowe AR w Krakowie, Inżynieria środowiska, zeszyt 28, Wydawnictwo AR w Krakowie, 155-163, 2006.
  8. PIOTROWSKA E.: Wybrane problemy ekonomiczne realizacji inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej na obszarze gmin wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego, w: Diagnostowanie stanu środowiska. Metody badawcze – diagnozy, Zbiór rozpraw pod redakcją Jerzego k. Garbacza, BTN Bydgoszcz, 237 – 247, 2013.
- SKIBA M.: Inwestycje produkcyjne o znaczeniu ponadregionalnym w planistycznych dokumentach krajowych i wojewódzkich. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego Nr 159, Inżynieria Środowiska Nr 39, 54-65, 2015.

THE IMPACT OF EU FUNDS ALLOCATED TO POLAND FOR 2007 – 2013 ON SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE VOIVODSHIPS

S u m m a r y

The economic development of the voivodships was analyzed in this research work. During the research there were defined incurred investment analyses outlays and valued their efficiency. The research included gross value of fixed assets and gross value added. Investment edition on infrastructure are financed with a great share of public means and now a day of union funds. That is way this work included years from 2007 to 2013 as a period of union support.

Curried research had shown great differences in concentration and economic efficiency of fixed assets in individual voivodships.

Key words: economic development of the voivodship, gross value added, union funds